

Biblioteques de les Terres de l'Ebre. Iniciatives en temps de crisi

Carme Reverté Reverté

Documentalista l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries
carme.reverte@irta.cat

Resum:

A través de l'experiència de biblioteques públiques localitzades a les Terres de l'Ebre (TTEE), es donen a conèixer alguns factors claus per al desenvolupament de models bibliotecaris actuals, sostenibles i amb identitat pròpia. El present article posa de manifest la situació de crisi econòmica que han d'afrontar les biblioteques avui dia, i un món on cada cop més es dibuixa un entorn més divers i global. S'augura un escenari futur amb noves funcions, amb professionals de perfils cada cop més interdisciplinaris, i on s'incrementa la flexibilitat i la capacitat d'adaptar-se als canvis.

Paraules clau:

biblioteques públiques, serveis de valor afegit, cooperació, col·laboració, sostenibilitat

Bibliotecas de Terres de l'Ebre. Iniciativas en tiempos de crisis

Resumen:

A través de la experiencia de bibliotecas territoriales localizadas en las Terres de l'Ebre (TTEE), se dan a conocer algunos factores clave para el desarrollo de modelos bibliotecarios actuales, sostenibles y con identidad propia. El presente artículo pone de manifiesto la situación de crisis económica con la que deben enfrentarse las bibliotecas hoy en día, y un mundo donde cada vez más se dibuja un entorno más diverso y global. Se augura un escenario futuro con nuevas funciones, con profesionales de perfiles cada vez más interdisciplinarios y donde se incrementa la flexibilidad y la capacidad para adaptarse a los cambios.

Palabras clave:

bibliotecas públicas, servicios de valor añadido, cooperación, colaboración, sostenibilidad

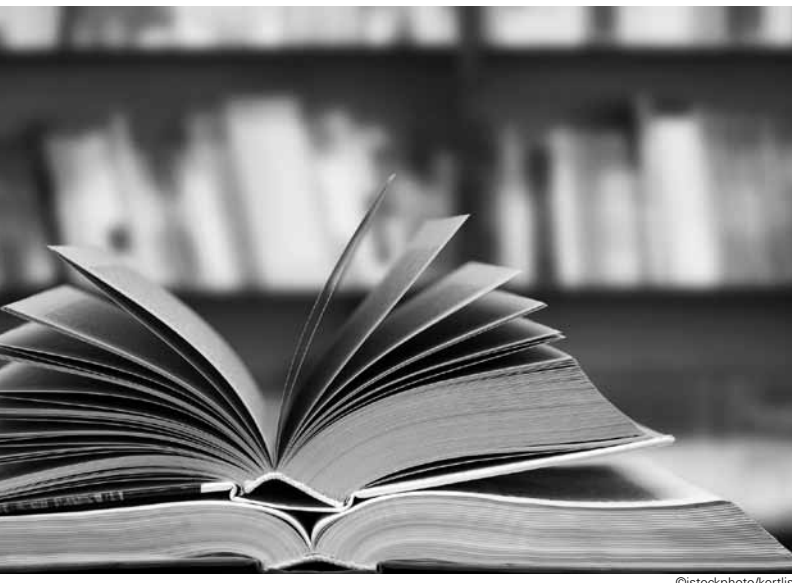
Public libraries in Terres de l'Ebre. Initiatives in time of crisis

Abstract:

The experience of libraries in Terres de l'Ebre has brought to light a number of key factors for the development of public libraries by means of current, sustainable and self-identity models. This article reflects on how libraries currently face the economic crisis in what has become a more diverse and global environment. A future scenario is forecast, which is characterised by new features, professionals with interdisciplinary roles and an increase in their flexibility and capacity to adapt to change.

Key words:

public libraries, added-value services, cooperation, collaboration, sustainability

©istockphoto/kertlis

1. Introducció

L'objectiu de l'article és presentar l'estat de la qüestió d'un model bibliotecari territorial, amb especial èmfasi en el valor social, cultural i educatiu de les biblioteques públiques avui dia, que s'exemplificarà a través del recull d'experiències que han esdevingut iniciatives d'èxit. L'àmbit geogràfic escollit per a l'estudi és les Terres de l'Ebre (a partir d'ara TTEE), regió situada al sud de Catalunya, amb una població de 191.631 habitants¹. Aquest territori s'organitza amb quatre comarques de la província de Tarragona: Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta.

L'economia de les Terres de l'Ebre² es basa principalment en l'agricultura, la pesca i la ramaderia. El 68% de la població s'hi dedica, mentre que el 21% ho fa a la indústria i

un 15% als serveis. És un territori heterogeni però sectorialment agrari, i això és reflecteix en termes globals amb un creixement econòmic baix. La seva evolució quant a productivitat, ocupació i creixement és negativa en contraposició a la resta de Catalunya (dades 2005-2010)³, i amb l'actual crisi econòmica s'agregen els factors negatius que pateix el territori: poca densificació productiva, volum empresarial, internacionalització i innovació reduïda, exclusió de la població jove per manca de perspectives laborals, etc. S'escull, doncs, aquesta regió com a objecte d'estudi perquè engloba un context característic i diferenciador de la resta del territori català. L'article posa de manifest la situació de crisi actual també en el sector bibliotecari que afecta aquest territori, però no pretén fer una anàlisi en profunditat ni donar solucions en aquest sentit, sinó que la motivació principal és mostrar la situació, l'evolució i el valor de les biblioteques en general i explicar la situació d'un territori amb pocs recursos i amb unes clares mancances de desenvolupament bibliotecari.

El marc temporal de l'estudi és des de 2008, coincidint amb la data de la darrera publicació *Els nous estàndards de biblioteca pública de Catalunya (2008)*, fins el primer trimestre de 2012. La metodologia que s'ha seguit és un anàlisi qualitatiu, realitzat a través d'un qüestionari obert i el suport d'entrevistes semiestructurades a directores i responsables de 10 biblioteques⁴ que representen les diferents comarques de les Terres de l'Ebre. No s'inclouen entrevistes a usuaris de biblioteques (que podrien donar la seva visió sobre el valor dels serveis bibliotecaris) perquè, d'una banda, hi ha la dificultat afegida de la dispersió de les biblioteques en tot el territori, i d'altra, l'objecte d'estudi se centra en els models bibliotecaris, i per tant, es recull la veu dels responsables de les biblioteques.

1. Dades població/habitant extretes d'IDESCAT: «Altitud, superfície i població. 2011», de l'Anuari Estadístic de Catalunya <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=925>> [25/06/2012].
2. «Economia de les Terres de l'Ebre», *Ebreguia.com* <<http://www.ebreguia.com/productes/economia.htm>> [25/06/2012].
3. *Informe d'economia local i regional de les Terres de l'Ebre 2010* [en línia]. Tortosa: Universitat Rovira i Virgili. Campus Terres de l'Ebre, 2010, p. 19-26 <http://www.urv.cat/media/upload/arxius/CATEDRA%20ECONOMIA%20LOCAL%20I%20REGIONAL/informe_d_economia_local_i_regional.pdf> [25/06/2012].
4. Deltebre, Tortosa i Roquetes (Baix Ebre), Alcanar, Amposta, Santa Barbara i Ulldecona (Montsià), Móra d'Ebre i Flix (Ribera d'Ebre) i Gandesa (Terra Alta).

Al llarg de l'article es presentaran els projectes, activitats i iniciatives més rellevants, i tres cròniques professionals que exemplifiquen el valor social, cultural i educatiu de les biblioteques públiques en un àmbit territorial.

2. Context

A nivell global, durant el 2011 els governs autonòmics i locals van veure disminuïts els seus ingressos per motius diversos. Una de les conseqüències principals ha estat una davallada dels serveis i inversions públiques. Actualment s'augura, doncs, que aquests factors econòmics afectaran també el sector bibliotecari nacional. I les primeres conseqüències es van començar a notar durant el 2008-2010 (Villoldo, 2010), amb la disminució d'inversions en adquisicions, fons i incorporacions.

Pel que fa al context de les biblioteques públiques a les Terres de l'Ebre, cal explicar que la titularitat dels equipaments és municipal. Pel que fa als Serveis Territorials, a Tortosa hi ha la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre de la Generalitat de Catalunya, dins de les funcions de la qual hi ha impulsar el desplegament del Mapa de Lectura Pública, assessorar i cooperar (ajuntaments i biblioteques) i fer el seguiment dels projectes i les obres a realitzar en els equipaments bibliotecaris, coordinar l'elaboració del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública, coordinar la prestació de suport tècnic i informàtic a les biblioteques públiques de la seva demarcació, entre d'altres funcions consultables a la web⁵. Aquest organisme, fins el 2010, ha donat sempre suport econòmic a les biblioteques públiques del territori pel que fa a la compra d'adquisicions i suport en activitats d'animació. Existeix també un òrgan de govern provincial, la Diputació de Tarragona, però al sector de biblioteques públiques no ofereix serveis regionals, ni tampoc es té

constància de qualsevol altre tipus de suport. Finalment, cal afegir que la Generalitat de Catalunya, dintre el marc de la Llei 4/1993 que regula el sistema bibliotecari de Catalunya, estableix anualment un programa d'ajuts a les biblioteques, especialment per dotar-les d'infraestructura, construir-ne de noves i renovar i ampliar les existents. Aquest programa és el Programa Específic de Biblioteques (PEB), que atorga subvencions per tal de dotar els municipis i les comarques dels serveis bibliotecaris de competència municipal que preveu el Mapa de Lectura Pública (MLP) de Catalunya. Des de la darrera publicació del MLP, el 2008, fins a data de juny de 2012, a les Terres de l'Ebre s'han dut a terme quatre actuacions⁶: el 2010, la reforma de la Biblioteca de les Cases d'Alcanar (filial de la Biblioteca d'Alcanar); el 2009, l'ampliació de la Biblioteca Trinitat Fabregat d'Alcanar; i el 2008, la construcció dels nous equipaments (trasllats) de biblioteques municipals a Gandesa i la Sénia.

La major responsabilitat del desenvolupament de les biblioteques de les TTEE recau sobre els pressupostos municipals que destini cada municipi. Les 10 biblioteques entrevistades afirmen que la major part del pressupost municipal es destina al manteniment del propi equipament i al personal. Només tres biblioteques afirmen tenir un pressupost anual destinat a activitats que realitza la pròpia biblioteca, i cinc més afirmen rebre un suport econòmic de forma puntual per al recolzament d'activitats.

El context actual del Mapa de Lectura Pública de biblioteques de les Terres de l'Ebre mostra que durant aquests darrers quatre anys no hi ha hagut una ràpida evolució pel que fa a les polítiques bibliotecàries. Només quatre municipis de tot el territori han renovat, ampliat o construït nous equipaments que s'adequaven al MLP. I és una realitat que la majoria de centres no compleixen els estàndards de biblioteques públiques fixats en el Mapa de Lectura Pública (MLP)⁷. A continuació es presenta la situació de les 10 biblioteques

5. Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre. Generalitat de Catalunya <http://www10.gencat.cat/sac/AppJava/organisme_fitxa.jsp?codi=11199> [25/06/2012].
6. Pla d'equipaments culturals de Catalunya 2010-2010. Catalunya: Generalitat de Catalunya, 16 març, 2010 <<http://www.gencat.cat/acordsdegovern/20100316/04.htm>> [30/04/2012].
7. *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (MLP) <<http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/Tematic/Documents/Arxiu/mapa.pdf>> [25/06/2012].

Taula 1. Biblioteques Públiques TTEE: estat actual versus estàndards del MLP

Nivell adequació MLP	Evolució Biblioteques 2008 - 2012	Estat Actual (juny 2012)			Mapa Lectura Pública (maig 2008)		
		Espai	Personal	Horari ⁹	Espai ¹⁰	Personal	Horari
Comarques Comarca: Baix Ebre Nivell adequació MLP: Baix	Deltebre: municipi amb 12.302 habitants; 11.063 (MLP)	209 m ²	1 bib. 1 tèc. aux.	25 h	1.499 m ²	1-2 bib. 4 tèc. aux. 0-1 sub.	35 h
	Roquetes: municipi amb 8.280 habitants (2011); 7.689 (MLP)	880 m ²	1 dir. bib. 2 tèc. aux.	29 h	1.220 m ²	1 bib. 3 tèc. aux. 0-1 sub.	30 h
	Tortosa (biblioteca central comarcal): municipi amb 34.432 habitants (2011); 34.832 (MLP)	1.647 m ²	1 dir. bib. 2 bib. 3 tèc. aux.	30 h (hivern); 30 h (estiu) i 6 h obertura addicional «Biblioplaça»	2.743 m ²	3-4 bib. 6-8 tèc. aux. 1 sub.	40 h
Comarca: Montsià Nivell adequació MLP: Baix	Ampostà (és biblioteca central comarcal): municipi amb 21.445 habitants (2011); 19.805 (MPL, 2008)	600 m ²	1 bib. 1 tèc. 1 aux. bib. (1/2 jornada) 1 conserge	29 h (hivern); 25 h (estiu)	2.067 m ²	1-2 bib. 4 tèc. aux. 0-1 sub.	35 h
	Alcanar: municipi amb 10.601 habitants (2011); 9.969 (MLP)	1.030 m ²	1 bib. 3 aux. bib.	36'5 h (hivern); 28 h (estiu)	1.427 m ²	1 bib. 3 tèc. aux. 0-1 sub.	30 h
	Santa Bàrbara: municipi amb 3.989 ; 3.805 habitants (MLP)	263 m ²	1 tèc. aux.	17 h	742 m ²	2-3 tèc. aux.	25 h
	Ulldecona: municipi amb 7.404 habitants (2011); 6.566 (MLP)	247 m ²	1 bib. 1 ordenança	30 h (hivern); 25 h (estiu)	1.118 m ²	1 bib. 3 tèc. aux. 0-1 sub.	30 h
Comarca: Ribera d'Ebre Nivell adequació MLP: Mig	Flix: municipi amb 3.969 habitants; 4.006 (MLP)	405 m ²	1 bib. 1 tèc. aux.	30 h	781 m ²	2-3 tèc. aux.	25 h
	Móra d'Ebre (biblioteca central comarcal): municipi amb 5.699 habitants (2011); 5.758 (abril 2012); 5.232 habitants (MLP)	607 m ²	1 bib. 2 tèc. aux.	25'5 h (hivern); 24 h (estiu)	996 m ²	1 bib. 3 tèc. aux. 0-1 sub.	30 h
Comarca: Terra Alta Nivell adequació MLP: Alt	Gandesa (és biblioteca central comarcal): municipi amb 3.219 habitants (2011); 3.040 (MLP)	652 m ²	1 bib. 1 tèc. aux.	30 h	593 m ²	1 bib. 2 tèc. aux.	30'5 h

8. Dades població/habitant extretes d'IDESCAT: «Altitud, superfície i població. 2011», de l'*Anuari Estadístic de Catalunya* <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=925>> [25/06/2012].

9. Dades extretes de les webs de les Biblioteques referenciades [25/06/2012].

10. Nota MLP: Inclou el 30% d'instal·lacions i circulació sobre la superfície mínima de programa.

públiques entrevistades i el seu nivell d'adequació al MLP (maig 2008-juny 2012), centrant-la en quatre paràmetres característics: nombre d'habitants per municipi, espai de l'equipament (fent referència a la superfície que té i la que hauria de tenir la biblioteca segons el tipus de municipi i/o el MLP), personal (paràmetre lligat a l'espai) i horari d'obertura al públic (paràmetre lligat al personal).

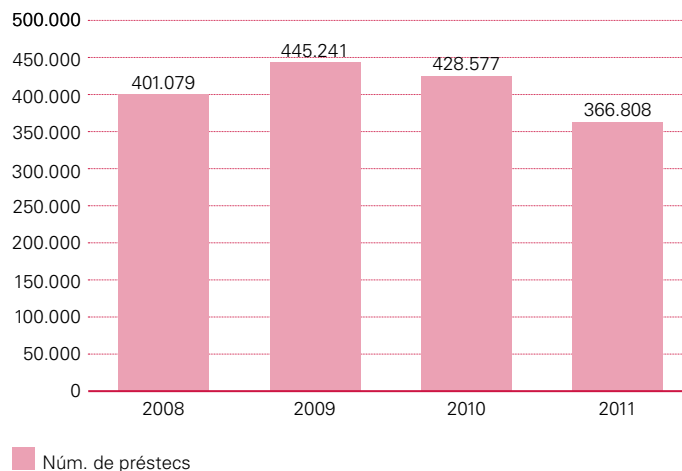
En el Mapa de Lectura Pública es recullen un total de 19 biblioteques públiques (comarcals, municipals i filials), de les quals se'n descriuen 8¹¹ amb equipaments insuficients (5 locals i 3 filials). A més a més, el MLP assenyala que cal crear 7 nous equipaments (pendents 2 biblioteques locals i 5 filials) i servei de bibliobús en totes les comarques. És evident que els nivells d'adequació són insuficients. Hi ha casos bibliotecaris que des del 2008 no han variat, i per tant, cal invertir encara en la millora d'equipaments existents (per exemple, les biblioteques comarcals del Montsià i de la Ribera d'Ebre són insuficients). És necessari construir nous equipaments de forma urgent en municipis com Ulldecona o Deltebre (casos en que ja s'està treballant), entre d'altres equipaments de nova construcció pendents. Una altra dada observable de la taula 1 és que la majoria de biblioteques analitzades no disposa del personal suficient per cobrir serveis, segons el nombre d'habitants/municipi, i consegüentment l'horari d'obertura de les biblioteques és menor del que marquen els estàndards (hi ha excepcions: Gandesa, Roquetes o Alcanar).

En l'anàlisi de les biblioteques¹² presentades s'observa que els nivells d'adequació més baixos (senyalats amb gris clar a la Taula 1); apareixen en comarques amb major nombre d'habitants (Baix Ebre i Montsià), i el nivell d'adequació és mig o alt en els municipis amb menor nombre d'habitants, com és el cas de la comarca de la Ribera d'Ebre (5 biblioteques i 4 en municipis de menys de 5.000 habitants) i la comarca de la Terra Alta, on els nivells d'adequació són

alts (els tres municipis que disposen de biblioteca tenen menys de 5.000 habitants); i en aquest darrer cas cal tenir en compte que la Biblioteca Comarcal és de nova creació.

No es pot afirmar que l'evolució lenta del sistema bibliotecari a les Terres de l'Ebre, en el període analitzat (2008-2012), pugui ser conseqüència del context actual de crisi econòmica, més aviat és conseqüència del propi context territorial. Les biblioteques entrevistades afirmen que ara per ara el factor més visible, derivat de la crisi econòmica, és la retallada de 2011 pel que fa al pressupost anual d'adquisicions que adjudicava la Generalitat de Catalunya, i que ara s'ha deixat de rebre. La majoria de biblioteques entrevistades està notant la davallada del nombre de préstecs –tal i com apunten alguns dels entrevistats–, i la conseqüència directa és la no adquisició de novetats, ja que eren els documents amb més préstecs (veure l'evolució a la Taula 2: *Número de préstecs*¹³:

Taula 2. Número de préstecs

11. Veure el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya*, pàgines 91-96 (Baix Ebre), 182-187 (Montsià), 226-229 (Ribera d'Ebre), 266-270 (Terra Alta) <<http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/Tematic/Documents/Arxiu/mapa.pdf>> [25/06/2012].

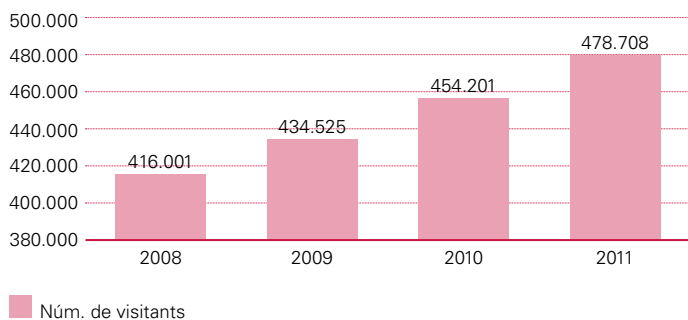
12. Dades extretes de les entrevistes, les planes webs de les biblioteques i el *Mapa de Lectura Pública*.

13. Dades referents a les biblioteques d'Alcanar, l'Ametlla de Mar, Amposta, Ascó, Benifallet, Corbera d'Ebre, Deltebre, la Fatarella, Flix, Gandesa, Ginestar, Móra d'Ebre, el Perelló, Roquetes, Santa Bàrbara, la Sénia, Tivissa, Tortosa i Ulldecona.

Tal i com apunten els responsables de les biblioteques entrevistades, una altra conseqüència relacionada amb la no adquisició de novetats és que ha augmentat el nombre de préstecs interbibliotecaris, i també s'està observant com els usuaris estan redescobrint altres fons documentals que hi havia a les biblioteques però que no es consultaven perquè la preferència dels préstecs estava en les novetats. En relació al tipus de material prestat o consultat, en general, no es percep cap canvi, ni tan sols pel que fa a materials d'autoaprenentatge.

Alguns directors de biblioteques també afirmen que una conseqüència de la crisi ha estat l'augment de públic a la biblioteca, sobretot pel que fa a visites de pares a l'atur, que abans no eren usuaris i que ara acompanyen els nens a la biblioteca. De fet, les estadístiques de nombre de visitants a les biblioteques de les Terres de l'Ebre augmenta any rere any. Entre el 2008 i el 2011, el nombre de visitants ha augmentat en 62.707 persones (veure l'evolució a la Taula 3: *Número de visitants*).

Taula 3. Número de visitants

©istockphoto/Ola Dusegård

Com apunten alguns autors^{14,15,16} la situació actual s'ha de prendre també com un context de reptes i oportunitats, i cal reforçar el paper, el valor i l'ús de la biblioteca. Les estadístiques, tan a nivell nacional (Villoldo-Gómez, 2010) com el cas de les Terres de l'Ebre (Taula 3), mostren que aquest és un període on les biblioteques estan atraient més visitants pel fet d'oferir innumbrables serveis gratuïts. Com s'observa en el gràfic anterior, l'augment de visitants a les biblioteques de les TTEE és progressiu.

A través dels resultats obtinguts amb l'anàlisi de la situació de les biblioteques (MLP, enquestes i entrevistes realitzades), s'arriba a la conclusió que el context bibliotecari de les Terres de l'Ebre és heterogeni i que encara fa falta un fort desenvolupament en molts dels municipis del territori. També es conclou que moltes de les diferències existents, quant a l'evolució i al creixement de les biblioteques, estan relacio-

14. Assumpta Bailac y Hilario Hernández, «Recortes y oportunidades: Las bibliotecas y sus profesionales ante unas elecciones en época de crisis», *Mi Biblioteca*, núm. 22, 2010, p. 40-44 (pp.2-4) <http://www.bibliotecaspublicas.info/hhs/bailac_hernandez_2010.pdf> [30/04/2012].

15. José-Antonio Gómez-Hernández, *La acción de las bibliotecas públicas en tiempos de crisis*, 2009 <<http://www.thinkepi.net/accion-bibliotecas-publicas-tiempos-crisis>> [30/04/2012].

16. Christine Rooney-Browne, «Rising to the challenge: a look at the role of public libraries in times of recession», *Library Review*, vol. 58, núm. 5, 2009, p. 341-352 (pp.3-5).

Les biblioteques han d'ocupar, doncs, un lloc rellevant dins del seu municipi com a agents socials, culturals i educatius; i ser visibles per als òrgans de govern, entre d'altres agents locals rellevants

nades amb factors com l'entorn (proximitat amb el ciutadà, entitats locals, etc.), el municipi (ubicació territorial o nombre d'habitants) o la realitat política municipal. Els principals trets característics i diferenciadors entre les biblioteques són:

1. Diferències en la disponibilitat de recursos. Normalment aquestes diferències estan vinculades a les capacitats econòmiques del municipi i als recursos o al suport econòmic que pugui rebre la biblioteca.
2. Aspectes condicionants externs com, per exemple, quan la biblioteca és de nova creació (només 4 de les 10 biblioteques analitzades). Les biblioteques de nova creació també poden tenir mancances de recursos/serveis, però en canvi tenen més resoltes les problemàtiques associades a la falta d'espai o de personal, ja que en aquest sentit compleixen els estàndards. Els resultats de l'anàlisi del context bibliotecari a les TTEE, en general, també mostra la capacitat d'aquest tipus d'equipaments per desenvolupar activitats i serveis que faciliten el creixement i la visibilitat de la biblioteca.

És important que la biblioteca mantingui estratègies de fidelització dels usuaris.

3. I finalment, cal destacar les diferències quant a la «cultura de biblioteca», és a dir, l'ús i l'accés dels usuaris a la biblioteca. Si no existeix un interès dels usuaris per conèixer la biblioteca, les biblioteques han de centrar els esforços en activitats de promoció i màrqueting per tal d'apropar-se als ciutadans. En canvi, hi ha municipis on la biblioteca ja està assentada en el territori i és un agent més que intenta reforçar el seu paper mediador com a agent del coneixement, sociocultural, educador, etc.

Les biblioteques han d'ocupar, doncs, un lloc rellevant dins del seu municipi com a agents socials, culturals i educatius; i ser visibles per als òrgans de govern, entre d'altres agents locals rellevants. El màrqueting i la publicitat són essencials per donar visibilitat a la biblioteca i per aconseguir que les biblioteques siguin presents en la vida política, social i cultural del municipi. És important que la biblioteca sigui valorada per part dels òrgans de govern del municipi, ja que aquests són responsables directes del creixement continuat de la biblioteca pública.

3. Iniciatives

A continuació es presenta una mostra d'iniciatives clau per al desenvolupament de les biblioteques a les Terres de l'Ebre, en un context heterogeni i amb escassetat de recursos. Aquestes iniciatives s'agrupen en dos eixos fonamentals: la sostenibilitat i el valor afegit.

3.1 Sostenibilitat

El concepte de sostenibilitat és molt ampli, però en general, quan es parla de biblioteques i sostenibilitat¹⁷, principalment es parla d'estalvi econòmic (des de mesures

17. *Partners for the Future: Public Libraries and Local Governments Creating Sustainable Communities*. Urban Libraries Council, 2010, p. 4-5 <http://urbanlibraries.org/associations/9851/files/0110ulc_sustainability_singlepages_rev.pdf> [25/06/2012].

©istockphoto/Chris Fernig

d'estalvi fins a valors com l'educació o l'alfabetització informacional que poden ajudar al desenvolupament personal i econòmic dels ciutadans d'un municipi), aspectes mediambientals (edificis energètics i/o aspectes d'educació ambiental) i igualtat social (que tothom tingui accés a tots els recursos independentment de la seva raó o classe social). Les iniciatives analitzades de sostenibilitat econòmica i social en realitat són els serveis i activitats més habituals (activitats de promoció de la biblioteca i foment de la lectura, xerrades temàtiques, cursos i tallers entre d'altres), però amb la característica principal que la majoria d'activitats inclouen algun component que podem anomenar com a «sostenible».

Una altra característica important dels serveis i de les activitats que es detallen a continuació és l'equip humà que hi ha al darrera, ja que són el motor de la biblioteca. El perfil professional de la biblioteca pública que es dibuixa a través de l'estudi de casos realitzat va més enllà de la gestió, l'accés i la difusió del coneixement. Dins de les característiques principals d'aquests professionals trobem que són i han de ser actius, creatius i col·laboratius per tal d'arribar als seus usuaris (en molts casos amb pocs hàbits

d'ús de biblioteca). Els equips solen ser multidisciplinaris i les seves competències se centren, d'una banda, en la comunicació i el màrqueting, i de l'altra, en el compromís dels professionals amb la comunitat.

3.1.1 Activitats amb cost 0

La majoria de les activitats que es fan a les TTEE són fetes amb cost 0. L'origen de la sostenibilitat d'aquestes activitats el trobem en l'equip humà bibliotecari, les sinergies i la col·laboració amb entitats i associacions locals, i l'interès inestimable de persones voluntàries que volen compartir el seu coneixement i la seva experiència. El model de biblioteca canvia per adaptar-se a les noves necessitats.

Les activitats a destacar estan relacionades sobretot amb el foment de la lectura però també amb el coneixement, la cultura, la imaginació o l'aprenentatge. Les activitats amb més èxit són els clubs de lectura i les activitats infantils, com l'hora del conte, ja que, en general, hi ha una gran afluència d'aquest tipus d'usuaris. La majoria d'activitats són conduïdes o moderades per voluntaris que estan vin-

culats amb la població i/o la biblioteca, es fan de forma gratuïta i és la biblioteca qui facilita el material per a l'execució de les activitats i té el rol d'organitzadora i difusora.

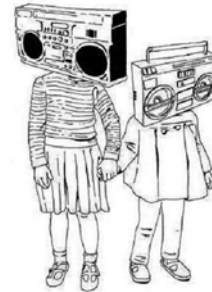
En referència als clubs de lectura, cal destacar la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa, que n'organitza una gran varietat en diferents llengües (català, anglès i francès), i el club de Lectura Fàcil (amb el suport del Consorci de Normalització Lingüística i del Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya). També s'ha de destacar el grup de lectura en veu alta per a immigrants, de la Biblioteca Popular d'Ulldecona. La iniciativa sorgeix quan es detecta un grup de nens immigrants que anaven a la biblioteca totes les tardes per passar-hi el temps (fent xivarri i sense cap objectiu), i es decideix captar aquest col·lectiu i fer-lo partícip de la biblioteca. Finalment, es decideix crear un grup de lectura en veu alta que es troba un cop per setmana. L'activitat està organitzada i realitzada pel personal de la biblioteca, i és ben rebuda i ajuda a millorar l'activitat lectora del col·lectiu de nens immigrants del municipi.

Pel que fa a l'hora del conte, entre altres activitats de tipus infantil (com el Nascuts per Llegir), tot i haver casos on les activitats són conduïdes per voluntaris o professionals contractats per aquest fi, en les biblioteques de municipis més petits són els mateixos professionals de les biblioteques els qui realitzen les activitats. En aquesta línia, destacarem una activitat, de les moltíssimes que es realitzen en el territori:

Il·lustrem (Biblioteca de Roquetes Mercè Lleixà). Es tracta d'apropar els nens al món de la il·lustració amb diferents activitats i usant els materials de la pròpia biblioteca. Aquesta activitat infantil, que ja va per la cinquena edició, en la darrera (abril 2012) es va ensenyar als més petits a crear un llibre en 3D. Els objectius de l'activitat són el foment de la lectura, conèixer la biblioteca i fomentar la imaginació i la creativitat dels més petits.

Quant a activitats dirigides al públic adult, trobem tot un ventall de possibilitats en totes les biblioteques (xerrades temàtiques, seminaris, exposicions, presentacions de li-

DINO RATSO en concierto

BIBLIOTECA MUNICIPAL DE GANDESA
C/ ASSÍS GARROTE, 4 (GANDESA)
DIVENDRES 11 DE MAIG A LES 20:00 HS.
ENTRADA FREE
+ INFO:WWW.DINORATSO.BLOGSPOT.COM.ES

bres, concerts, etc.), gran part de les quals estan relacionades amb temes d'interès local o d'interès general que puguin ser d'actualitat. La majoria d'aquestes activitats també són de cost 0. Una de les claus de l'èxit de l'elevada participació està en els vincles que els ponents tenen amb el municipi o amb la biblioteca, motiu pel qual els ponents no perceben compensació econòmica. Un exemple d'aquest tipus d'activitats de temes d'interès local són: xerrada sobre «Els remeis naturals», impartida per Miquel Biarnés, i on es va donar a conèixer la flora autòctona, entre d'altres; o la presentació de l'estudi «Aiguardents, licors i altres destil·lats al Priorat, Terra Alta i Ribera d'Ebre», a càrrec de les autores Anna Figueras i Teresa Castelló Bou. Aquesta darrera activitat es va fer coincidir amb la celebració de la Festa del Vi a Gandesa. Ambdues activitats van ser realitzades a la biblioteca de Gandesa.

3.1.2 Col·laboració com a clau d'èxit

Activitats que es duen a terme en col·laboració amb altres agents locals (col·laboracions amb regidories de l'ajuntament o amb entitats i associacions del municipi de tipus social,

cultural o educatives) que aporten molts avantatges com: la reducció de costos (els costos són compartits o assumits pels col·laboradors), l'enriquiment de les pròpies activitats (ja que normalment els diferents agents aporten el seu coneixement i/o experiència en les activitats) i al mateix temps la promoció de les diferents entitats que formen l'activitat. Com apunten gran part dels directors de les biblioteques entrevistats, l'èxit de les activitats realitzades no seria possible sense la col·laboració i la cerca de sinergies d'entitats, associacions i altres agents socials, culturals, educatius o d'oci.

L'avantatge principal d'aquestes biblioteques municipals és que són molt properes als usuaris i coneixen bé les seves necessitats. Com a conseqüència, tenen, en general, més facilitat per treballar conjuntament amb altres entitats del municipi. I per tant, perquè la biblioteca tingui una major participació en el municipi i plena col·laboració de les entitats locals, és fonamental el recolzament dels òrgans de govern.

Les col·laboracions més generalitzades es donen amb els centres educatius del municipi; bàsicament és tracta de formació d'usuaris a través de visites escolars a la biblioteca o préstecs de lots temàtics a les escoles. Altres col·laboracions habituals es fan amb entitats de tipus cultural per a la realització d'activitats diverses (recitals, presentacions de llibres, xerrades, jornades, etc.). Algunes iniciatives destacables són:

- **Col·laboració amb agents socio-sanitaris i educatius**
- **La biblioteca s'apropa a tu** (Biblioteca Sebastià Juan Arbó d'Amposta). La biblioteca col·labora amb voluntaris de la Residència Pere Mata, l'Hospital Comarcal i la participació del professorat i dels alumnes del Mòdul d'Atenció Socio-sanitària de l'Institut Ramon Berenguer IV d'Amposta com a voluntaris i executors de l'activitat. Es tracta del servei de préstec a domicili per a persones amb problemes de desplaçament (per salut o edat), però amb l'extensió del servei a institucions lo-

© Wikimedia Commons – Biblioteca comarcal Sebastià Juan Arbó, Amposta

cals com la Residència d'Avis, l'Hospital Comarcal i el Centre de Malalts d'Alzheimer. El fet que els voluntaris que realitzen l'activitat tinguin formació socio-sanitària fa possible que el servei s'ampliï amb activitats complementàries com llegir, parlar o interactuar amb aquest col·lectiu.

- **Club de lectura compartit de la Ribera d'Ebre**. Activitat compartida entre dues biblioteques de la mateixa comarca (biblioteques de Flix i Móra d'Ebre). La col·laboració es du a terme amb la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona (URV). El Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre és gestor de l'Antena del Coneixement de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona (URV), que proporciona els conductors/moderadors del club de lectura, professors (filòlegs) de la mateixa URV. Aquesta iniciativa de foment de la lectura i de lleure permet promocionar les biblioteques de la comarca i difondre el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, i alhora permet que hi hagi una major aflluència de participants.
- **Sumem veus: Lectura sense barreres**¹⁸ (Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa). Projecte impulsat el

18. Premi Maria Moliner en la modalitat de localitats entre 20.001 i 50.000 habitants: www.daefgsr.com/blogs/observatorio/?p=4015 o bé www.mcu.es/libro/docs/MC/PFL/SOCIAL2010.pdf

2010 per la biblioteca, que consisteix en un programa de voluntariat amb l'objectiu d'acostar persones amb discapacitat intel·lectual a la lectura i al món dels llibres. Participants i monitors, amb la col·laboració de voluntaris de la biblioteca, realitzen sessions de lectures col·lectives.

- **Col·laboració amb agents interdepartamentals**

La col·laboració es realitza entre diferents regidories i departaments del mateix ajuntament. Com a casos excepcionals al territori, hi ha dues biblioteques (en els municipis d'Alcanar i Santa Bàrbara) on hi ha integrat el Punt d'Informació Juvenil. Una altre tipus de col·laboració més generalitzada és la participació de la biblioteca en l'emissora de ràdio municipal. En la majoria de les biblioteques analitzades es dona aquest tipus de col·laboració amb l'objectiu principal de promocionar la biblioteca i les seves activitats. Es destaquen dos dels programes, amb formats diferenciadors:

- **La Punyeta Radiofònica**¹⁹ (Biblioteca de Roquetes Mercè Lleixà). A través de l'emissora de ràdio *Antena Caro* (96.0 FM) s'emet el programa *La Punyeta Radiofònica*, on s'explica l'agenda d'activitats i les novetats de la biblioteca. Però l'objectiu del programa va més enllà de la promoció de la biblioteca, ja que intenta informar i donar coneixement sobre temes d'interès.
- **Un llibre cada dia** (Biblioteca Delta de l'Ebre de Deltebre). Miniespai diari, inclòs dins el magazine *De dalt a baix* de Ràdio Delta, on es fan recomanacions de documents de la biblioteca. Les recomanacions radiofòniques es duen a terme a diari des de finals de 1994, i es comptabilitzen aproximadament un total de 2.300 recomanacions; des de 2007 són accessibles a través de la web de la biblioteca²⁰.
- **Voluntariat com a valor afegit a les biblioteques**
  - Les iniciatives que es duen a terme gràcies al voluntariat o a la col·laboració amb institucions locals permeten l'extensió dels serveis i de les activitats de les biblio-

FESTA DE CLOENDA

CONTA CONTES Vincles intergeneracionals

Dissabte 9 de juny de 2012

11h. Acte institucional, a la Biblioteca

12h. Contes contats per iaies

i aïos del projecte Vincles

a la Plaça de l'Olivera

Maruja Aznar "*Lo petit ratolí*"

Victorina Itarte "*Lo gat i la rata*"

Acte presentat per la coordinadora PILAR SAPORTA

Vine i participa!

teques així com millorar-ne la qualitat, per tal que la biblioteca doni accés a la informació i al coneixement de forma universal per a totes les persones. El voluntariat en cap cas substitueix el personal bibliotecari. A continuació s'exposa el cas d'una xarxa de voluntariat organitzada i d'èxit.

- **Crònica: «El Voluntariat»**, d'Irene Prades Ginovart. Directora de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa.

L'any 2009 la biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa i el Grup d'Entitats d'Iniciativa Social de les Terres de l'Ebre (GEIS) van presentar un programa de voluntariat per apropar les persones amb discapacitat intel·lectual al món de la lectura. Des d'aleshores, els alumnes del centre ocupacional Icària, de l'EMD de Jesús, i del centre d'educació especial de l'Escola Verge de la Cinta, de Campredó, continuen desplaçant-se dos cops per setmana a la biblioteca, i tant els voluntaris com els seus monitors els donen a conèixer els diversos ser-

19. Escoltar els darrers programes de *La Punyeta Radiofònica* a través de la web de la biblioteca: bibliotecaroquetes.webnode.es/products/la%20punyeta%20radiof%C3%B2nica%20a%20antena%20caro/

20. Reproducció de comentaris del programa de ràdio *Un llibre cada dia* a la web de la Biblioteca: www.bibliotecaspublicas.es/deltebre/otras2.htm

veis de la biblioteca. En aquest sentit, la principal activitat que hi desenvolupen són sessions del que s'anomena lectura fàcil.

El benefici dels projectes de voluntariat és molt elevat per a tots els agents participants. Per exemple, en el projecte «VINCLES intergeneracionals i voluntariat actiu», amb el que s'està treballant actualment. Es tracta d'un programa de voluntariat que té per objectiu acostar als xiquets i a les xiquetes la lectura i el món dels llibres a través de «iaios» i «iaies» conta contes. És un projecte que, a més d'aportar nous estímuls a la gent gran, fomenta el desenvolupament de valors, hàbits i actituds en els infants. Els participants i la coordinadora, amb la col·laboració de voluntaris de la biblioteca, realitzen sessions de conta contes cada setmana a la biblioteca i als centres educatius de la ciutat. La intenció inicial era començar amb un grup pilot, però ha tingut molt èxit i tenim ja d'entrada 23 «iaies» i «iaios». A més a més, participen totes les escoles públiques de la ciutat, a part de pobles veïns com Jesús. L'elaboració del projecte implica la participació d'un equip de voluntaris i crear sinergies amb altres entitats: Biblioteca de Tortosa, casals de gent gran de la ciutat, Aula Sènior de la Universitat Rovira i Virgili i de la UNED, regidories de Benestar Social, Cultura, Ensenyament de l'Ajuntament de Tortosa, serveis educatius del Departament d'Ensenyament, escoles del municipi, Pla Educatiu d'Entorn de Tortosa, Fundació Jaume Bofill (APS). El nombre de beneficiaris a qui arriba l'activitat es pot considerar d'uns 1.300 directament, com a participants, encara que indirectament el benefici s'estén a més persones, com ara les famílies dels participants i la resta de ciutadans, ja que aquestes iniciatives creen complicitats que van més enllà de l'activitat pròpia.

Tots sabem que el voluntariat és una acció lliure, és el resultat d'una elecció personal; és una opció ètica, altruista, gratuïta, que no espera retribució o recompensa. Sense aquesta implicació del voluntariat el personal de la biblioteca no hagués pogut tirar endavant tots els serveis de foment de la lectura.

...el futur passa per la cooperació amb els agents de l'entorn per posicionar la biblioteca com un lloc de trobada de la comunitat, amb espais flexibles, adaptats a les necessitats de cada moment, essent un espai d'intercanvi d'experiències...

Actualment tots sabem que els serveis bibliotecaris seran difícils de sostenir sense el suport de la comunitat. I es per això que el futur passa per la cooperació amb els agents de l'entorn per posicionar la biblioteca com un lloc de trobada de la comunitat, amb espais flexibles, adaptats a les necessitats de cada moment, essent un espai d'intercanvi d'experiències entre les entitats que realitzen els projectes i els ciutadans que hi participen.

Els objectius generals del voluntariat a la biblioteca són:

- Fomentar el voluntariat a la ciutadania i mostrar el seu valor al ciutadà per construir una societat més conscient.
- Crear vincles entre la biblioteca pública i les diferents associacions, entitats i agents del territori (escoles, instituts, universitats, empreses, persones, etc.).
- Aportar riquesa de relacions i experiències enriquidores mitjançant actuacions de voluntariat.

Objectius específics

- Captar, integrar i formar voluntariat a la Biblioteca de Tortosa, i oferir eines per al seguiment, tutoria i supervisió del voluntariat.

- *Fomentar el voluntariat corporatiu a nivell de Tortosa i Terres de l'Ebre.*
- *Racionalitzar al màxim els recursos bibliotecaris disponibles oferts i demostrar la rendibilitat social dels serveis bibliotecaris.*
- *Ajudar totes les persones a fer ús dels serveis de la biblioteca i fomentar punts de trobada amb la resta de la població, per millorar la integració social i la creació de situacions de solidaritat entre les persones.*
- *Donar visibilitat a aquestes experiències a la ciutat (mitjans de comunicació, espais públics, escoles, biblioteca, etc.).*

Quan l'acció voluntària es porta a terme en el si d'una entitat organitzada, aquesta ha de donar suport a les persones que accepten col·laborar-hi: motivant-les, formant-les i assegurant-les davant d'aquells esdeveniments fortuïts que els puguin portar conseqüències negatives: accidents i reclamacions per responsabilitat civil. Es per això que tot el voluntariat de menys de 75 anys té una assegurança que la biblioteca ha fet mitjançant la Fundació Pere Tarrés, que permet contractar una pòlissa per un període de vigència d'un any, que cobreix l'assegurança d'accidents i la responsabilitat civil. Aquest dret del voluntari la biblioteca li ha d'oferir i es recull a l'article 6è apartat d) de la Llei espanyola 6/1996 de 15 de gener del voluntariat (BOE núm. 15 de 17/01/97).

3.1.3 La biblioteca com a equipament polivalent

Actualment, la biblioteca s'integra en les polítiques municipals i en els espais bibliotecaris, com és el cas de la sala polivalent, s'organitzen actes molt diversos que poden anar des de sales d'estudi nocturnes, a punts de donació de sang, o punts d'informació sobre campanyes específiques de l'Ajuntament, entre d'altres. La sala polivalent és coneguda també com un espai de la biblioteca on es re-

alitzen tot tipus d'activitats (culturals, socials i esportives, festivals, jornades, etc.), tant per part de la biblioteca com per part de les entitats locals. Aquests espais han de ser funcionals, adaptables i accessibles per a tothom. Però quan parlem d'equipament polivalent ens referim a com la biblioteca pot contribuir a la sostenibilitat del propi municipi, facilitant el seu espai i equipament a la població amb l'objectiu d'acomplir les seves funcions com a biblioteca pública: «centre d'informació, centre que garanteixi la democratització de la cultura i del saber, centre de formació permanent i autoaprenentatge, centre de promoció de la lectura, espai cultural i de trobada, i espai d'oci»²¹.

- En les biblioteques analitzades no sempre trobem espais o equipaments multifuncionals, i davant la necessitat de disposar d'aquests espais, alguns centres han d'adaptar els espais existents (sala d'adults, sala infantil, etc.). La contrapartida és que com les sales no estan preparades per aquest ús (soroll, acústica, etc.), quan les activitats o actes es realitzen en horari de biblioteca els usuaris que no assisteixen a les activitats són també assistents passius, i poden resultar perjudicats.
- En relació a biblioteques amb equipaments polivalents, trobem casos com la integració d'un telecentre (Biblioteca de Móra d'Ebre) o quan la biblioteca és punt TIC de la ciutat (Biblioteca d'Alcanar). O casos no tan generalitzats com són els serveis d'informació del municipi que poden estar integrats a la biblioteca, com per exemple, els Punts d'Informació Juvenil de les biblioteques d'Alcanar i de Santa Bàrbara. El fet de compartir espai, equipament i personal és una mesura de sostenibilitat a tenir en compte per a molts municipis on aquests serveis estan separats, i que potser en l'actual crisi econòmica no estan sortint rentables. De cara a la construcció de nous equipaments bibliotecaris les mesures de sostenibilitat en totes les seves extensions cal que estiguin molt presents.
- Es conclou, doncs, que una de les claus del funcionament de la sostenibilitat de les biblioteques és que la

21. *Mapa de Lectura Pública de Catalunya*, p. 6 <<http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/Tematic/Documents/Arxiu/mapa.pdf>> [25/06/2012].

biblioteca s'integri en les polítiques municipals i alhora disposi d'espais polivalents per tal que pugui ser un punt de trobada on conflueixin els interessos de la societat que l'envolta.

3.1.4 Promoció i màrqueting sostenible: les xarxes socials

En la majoria de biblioteques analitzades se cerquen fórmules atractives per difondre el coneixement, promocionar la biblioteca i les seves activitats, potenciar el foment a la lectura i, en definitiva, arribar als usuaris potencials de la biblioteca. El mitjà estrella per a la promoció i el màrqueting de la biblioteca són les xarxes socials i les eines web 2.0 com Facebook, Twitter, blocs, etc. Tot i així, els mitjans de difusió i comunicació tradicionals segueixen tenint vigència i impacte en la promoció de la biblioteca (documents impresos: cartells, díptics o tríptics, etc.; o els mitjans de comunicació com la ràdio). No obstant, les xar-

xes socials arriben a molts més usuaris i, a més a més, fa que aquests siguin participants de les activitats de la biblioteca. Dos exemples dels molts que podríem anomenar són els següents blocs de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa: el bloc jove *Pastisset de Lletres* (www.biblioteca-tortosalecturajove.blogspot.com) i el de la secció local *Una ullada a la nostra història* (www.secciolocalbibliotecatortosa.blogspot.com).

Cal afegir que un model de biblioteca sostenible també passa per la construcció de biblioteques digitals²², tot i que aquesta sostenibilitat s'aconsegueix a llarg termini perquè implica uns costos d'inversió alts (personal, software, etc.). En el cas de les Terres de l'Ebre només hi ha dues biblioteques que estan executant projectes d'aquest tipus, i amb èxit: Biblioteca Digital de Roquetes²³ i Ilercabònia²⁴, biblioteca digital de la secció local de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa.

3.2 El valor de les biblioteques per a la societat

Les biblioteques juguen un paper fonamental per a la societat, tal i com es descriu en el Manifest de la Unesco de la Biblioteca Pública, de 1994: «La llibertat, el progrés i el desenvolupament de la societat i dels individus són valors humans fonamentals... La participació constructiva i el desenvolupament de la democràcia depenen tant de la formació completa com de l'accés lliure i sense límits al coneixement, al pensament, a la cultura i a la informació». En aquest manifest es declara la biblioteca pública com a òrgan clau o «força viva per a l'educació, la cultura i la informació». És a dir, el desenvolupament de la biblioteca pública és fonamental per al desenvolupament de les persones, ja que ofereix un accés igualitari a la informació, el coneixement i la cultura.

A les Terres de l'Ebre, encara fins avui dia, aquest reconeixement envers la biblioteca pública no s'ha desplegat

22. *Manifesto for Digital Libraries*, IFLA/UNESCO, 2010 <<http://www.ifla.org/publications/iflaunesco-manifesto-for-digital-libraries>>

23. Biblioteca Digital de Roquetes: bibliotecaroquetes.cat

24. Ilercanova: biblioteca.tortosa.cat/digital.html

en tot el territori, sobretot en les biblioteques de municipis més petits. Es pot afirmar que només el 50% de les biblioteques analitzades gaudeixen d'aquest reconeixement i que en la resta de biblioteques han de centrar els esforços en obtenir una major visibilitat en el municipi i sobretot a reforçar els vincles amb els òrgans de govern superiors.

En aquesta secció, d'una banda es presenten diferents iniciatives que reforcen el valor de les biblioteques per a la societat a nivell cultural, formatiu, social i d'informació i/o coneixement; i de l'altra, es presenten models bibliotecaris destacats i cròniques professionals que expliquen algunes de les claus d'èxit del desenvolupament bibliotecari territorial. Els diferents exemples s'agrupen en dos blocs temàtics: la biblioteca com a valor social, cultural, formador, etc., i la biblioteca com a valor afegit del propi municipi.

3.2.1 Biblioteca com a valor social, cultural, formador i gestor del coneixement

- La biblioteca ha de garantir una oferta integral de serveis on conflueixin la informació, la formació, la cultura i el lleure²⁵. Les funcions de la biblioteca pública estan en constant evolució i s'han d'anar adaptant a les demandes de la societat a la qual serveix i per tant a l'entorn de la biblioteca i/o a les necessitats dels usuaris, reals i potencials. El propi professional de les biblioteques es visualitza com a flexible, que s'adapta ràpidament a les necessitats actuals i canviants dels usuaris (noves situacions, nous serveis, noves tecnologies, etc.).
- A les Terres de l'Ebre, tot i l'heterogeneïtat de les biblioteques, un objectiu comú i fonamental és que la biblioteca ha de crear vincles amb el municipi i facilitar espais on el públic potencial pugui expressar-se, organitzar-se i créixer mitjançant l'ús de les fórmules i les eines que millor funcionin per a cada situació.

- **Crònica: «La Biblioteca com a ens integrador de la societat»**, de Begonya Ferré Borràs. Directora de la Biblioteca de Roquetes Mercè Lleixà.

Tots estarem d'acord que les nostres biblioteques ofereixen accés a la informació, la formació, la cultura i el lleure. Però què passa quan només ho oferim? Quan després de l'oferta hi ha un punt i final? Quan els nostres fantàstics equipaments estan plens a vessar de metres lineals de prestatgeries, amb llibres, amb música, amb cinema; quan oferim tots els serveis i més; quan estem presents, però només presents, a les xarxes socials, i tot i així, no arribem a la nostra gent; quan amb tot, tanta gent no sap ni què fem, ni què oferim, ni per què ho fem?

Biblioteca és comunicar, compartir, participar, interactuar, debatre, emocionar, escoltar, sentir, persuadir... amb les persones i les comunitats. I ho fem amb eines 2.0 (bloc, Facebook, Twitter, Flickr, Pinterest... i totes les que apareixeran i haurem de conèixer i fer nostres); o amb eines 1.0 (al taulell, al passadís, al carrer, a la plaça, a l'escola i a l'institut, a la llibreria i a la cafeteria).

La Biblioteca de Roquetes és molt més que l'espai físic que en porta el nom; la biblioteca és el lligam amb el qual volem que les persones relacionin un bon moment, aprenent d'una xerrada a l'àrea polivalent, escoltant-nos a la ràdio cada setmana, llegint llibres o revistes, conversant tot baixant l'escala, participant a la festa d'aniversari i menjant xocolata desfeta, amb els tallers de dibuix que la nostra il·lustradora i companya Mentxu fa per als nostres xiquets i xiquetes, amb les hores del conte que cada dimecres capitaneja Marc.

Amb aquell programa de festes majors de l'any 1965 que la biblioteca ha digitalitzat i inclòs a la Biblioteca Digital de Roquetes, i que fa les delícies dels més nostàlgics, amb aquells deures que no s'acaben mai i que

25. *Manifest de la Unesco de la Biblioteca Pública 1994*, IFLA/UNESCO, 1994 <<http://archive.ifla.org/VII/s8/unesco/catal.pdf>> [25/06/2012].

El projecte vol arribar a un segment de la població immigrant amb unes necessitats informatives i formatives molt específiques, amb un aprenentatge d'integració social, cultural i educatiu molt inferior al de la resta de poblacions nouvingudes

©istockphoto/Mohd Khairi Ibrahim

Judit ajudarà a enllestir, amb la brillantor als ulls de la Maria quan li entreguem el seu carnet de la Biblioteca de Roquetes, amb el nostre raconet al parc de Nadal, a les festes majors, a la Diada de Sant Jordi i fent el caga tió de l'escola.

Amb aquelles fotografies que haurien desaparegut oblidades dintre d'una caixa i que la biblioteca ha recollit, digitalitzat, tractat, descrit i compartit a la xarxa per a l'ús de tothom, perquè la memòria històrica de la nostra ciutat sigui visible i preservada per sempre. Amb l'entrega de diplomes en finalitzar els cursos de català per a nouvinguts, amb els recitals poètics, les lectures teatralitzades i les actuacions musicals en directe. Oferint bellesa als nostres ulls amb les exposicions artístiques, fomentant el vincle lector-escriptor amb les presentacions i tertúlies. Amb aquell fi de festa que s'estira i s'estira fins a mitjanit amb una copa de cava i la companyia de tantes magnífiques persones.

Amb tants i tants petits moments, que sabem que fan que la nostra gent estimi la seva biblioteca, la vegi útil, necessària i, fins i tot, imprescindible. Treballem dia a dia

per tenir presència arreu del municipi en l'àmbit local i arreu del món en l'àmbit global, perquè podem fer-ho, estem suficientment preparats per afrontar-ho, i ens formem dia a dia per dotar la biblioteca de la màxima visibilitat. Per ser on sigui la gent. Per fer-nos sentir útils, necessaris i imprescindibles, perquè precisament això no ho podem decidir nosaltres, sinó les nostres poblacions.

La Biblioteca de Roquetes juga un paper actiu en l'acollida i la integració de les diferents societats, esdevé un veritable espai de convivència i cerca la consolidació com a pont de cultures, societats, llengües, religions i opinions... Un pont entre persones. Accions com el projecte «La Biblioteca de Roquetes i la dona marroquina» en són un exemple. Accions que no haguessin estat possibles sense la implicació de molts agents (Ajuntament, Consell Comarcal, Associacions...) amb els quals la biblioteca ha treballat activament per aconseguir vincles de col·laboració i cooperació.

I si la implicació dels diferents agents (Ajuntament, Associació de Dones, de caçadors, d'escacs, les dues escoles públiques de Roquetes, l'IES, la Il·lar d'infants...) és fonamental, no ho és menys la implicació ciutadana, la de les

persones. O el projecte de la Biblioteca Digital de Roquetes, on es recull qualsevol tipus d'informació relativa al nostre municipi: cartells, fulletons, programes de festes, revistes, notícies... i l'arxiu fotogràfic de l'Ajuntament de Roquetes. Incorporar digitalment aquest arxiu a la plataforma ha estat una tasca mecànica, però no pas descriure cadascuna de les imatges, el moment, l'acte, les dates, les persones que hi apareixen. Descriure-les no hagués estat possible sense la implicació i participació voluntària de mestres, regidors, alcaldes, jubilats, i de tantes i tantes persones que assegudes al nostre costat identificant les imatges han fet que aquest projecte sigui una realitat.

En municipis petits com el nostre, la biblioteca ha d'esdevenir centre neuràlgic, polivalent i aglutinador de productes i serveis, amb personal preparat per treballar en multiplataformes de continguts. En municipis petits com el nostre, cal activar el sentit comú i eliminar duplicitats de personal, d'equipaments i de despesa corrent, i convergir els punts d'atenció i servei al ciutadà en un únic espai. Punts d'informació, oficines de turisme, telecentres, sales de formació, espais per a cursos i tallers... acollits i gestionats des de la biblioteca, reduint així la despesa per habitant i fent que el nostre equipament sigui un servei eficient, eficaç i sostenible.

Nous problemes, nous reptes. On hi hagi una amenaça trobem-hi l'oportunitat, on hi hagi un punt dèbil, trobem-hi un de fort. Demostrarem que confiar en la biblioteca és garantia de qualitat, responsabilitat i bona gestió. I ara és el moment idoni.

3.2.2 La Biblioteca, un valor afegit per al municipi

La biblioteca organitza i facilita tot tipus d'activitats i projectes que aporten un valor afegit molt important, sobretot en termes de rendibilitat social: faciliten la convivència i la cohesió social, possibiliten el desenvolupament dels va-

lors de participació i ciutadania i propicien des del coneixement i la formació que els propis usuaris siguin actors i no espectadors del desenvolupament del municipi.

- **Integració de la població immigrant**

- **Biblioteca de Roquetes i la dona marroquina** és una iniciativa de la Biblioteca Municipal de Roquetes amb la col·laboració i coordinació de les polítiques d'immigració que es duen a terme des del Consell Comarcal del Baix Ebre, l'Ajuntament de Roquetes i el Departament de Benestar Social. El projecte vol arribar a un segment de la població immigrant amb unes necessitats informatives i formatives molt específiques, amb un aprenentatge d'integració social, cultural i educatiu molt inferior al de la resta de poblacions nouvingudes. L'elecció d'aquest col·lectiu ha estat, principalment, perquè representa un percentatge molt elevat de la població de Roquetes i perquè es detecta que aquest col·lectiu és amb diferència el que menys participa o interactua amb els serveis de la biblioteca. L'objectiu bàsic del projecte és ajudar la dona marroquina a la seva integració social, cultural, educativa i lingüística, i crear consciència col·lectiva del valor i la importància de la biblioteca com a recurs informatiu, documental i cultural universal.

Les propostes d'activitats de la biblioteca per complir aquest objectiu van ser: narració de lectures, contes i/o llegendes de la cultura catalana per aproximar al col·lectiu les nostres tradicions i festes, debats i xerrades d'interès per potenciar el diàleg i l'ús de la llengua catalana, trobades entre el col·lectiu de dones marroquines i l'Associació de Dones de Roquetes per tal de fomentar el coneixement mutu, etc.

- **Integració i foment de les relacions intergeneracionals**

- **Vincles intergeneracionals i interculturals: els nostres iaies**²⁶ és un projecte de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa, que fomenta el diàleg i la convivència intergeneracional entre la gent gran i l'alumnat

26. 2012: Any Europeu de de l'Envel·liment Actiu i de la Solidaritat Intergeneracional <<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.c7a2fef9da184-241e42a63a7b0c0e1a0/?vgnnextoid=3e31b9ce1a7f5310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=3e31b9ce1a7f5310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD>> [25/06/2012].

©istockphoto/Jaroslav Wojcik

d'Educació Infantil i Cicle Inicial, que són usuaris de la biblioteca. El projecte es duu a terme amb la col·laboració d'Amics i Amigues de la Unesco Tortosa i del Departament d'Ensenyament de les Terres de l'Ebre. És un programa de voluntariat amb l'objectiu d'apropar els xiquets i les xiquetes a la lectura i al món dels llibres a través de iaïos i iaies, és a dir, els voluntaris són la gent gran que fan de contacontes. Els avis són formats prèviament per ser contacontes, i realitzen l'activitat prèviament a la biblioteca (amb grups de 3 o 4 avis) per tal d'agafar confiança i experiència per realitzar l'activitat en públic i sentir-se més acompanyats per tot l'equip organitzador (personal de la biblioteca i personal amb formació en literatura infantil), que els ajuden amb les pautes de treball i supervisen l'activitat que després es materialitzarà a les escoles. A l'hora de portar l'activitat a les escoles, els avis conten amb una voluntària dinamitzadora que és l'encarregada d'organitzar les sessions de contacontes a les escoles. La biblioteca facilita l'espai, els llibres, ofereix recursos com una sala adequada o la instal·lació de catifes i també s'encarrega de la difusió de l'activitat.

El projecte permet establir vincles emocionals i crear un espai de relació i intercanvi intergeneracional. Es reforça el valor de la biblioteca com agent social, ja que s'està fomentant la integració del col·lectiu de gent gran a la societat. Al mateix temps, la gent gran té la possibilitat de participar en activitats de formació, metodologies innovadores, entorns virtuals, TIC, etc., i alhora exercitar la memòria, la creativitat i l'expressió oral, i facilitar la transmissió dels valors culturals a diferents generacions.

- **Recolzament econòmic al municipi**

- **Fira del Llibre Ebrenc i Litterarum:** la Biblioteca Comarcal de Móra d'Ebre forma part de la comissió organitzadora, juntament amb d'altres entitats com el CERÉ, l'Institut Ramon Muntaner i l'Ajuntament de Móra d'Ebre, amb la Regidoria de Cultura i el Teatre Municipal. La Fira del Llibre Ebrenc dura tot un cap de setmana, durant el qual es fan activitats al carrer, al teatre, a la biblioteca i a l'escola de música, entre d'altres entitats. Alguns anys la biblioteca ha participat amb exposicions literàries amb el suport econòmic de la Fira, per tal de fer difusió dels autors i del territori. Aquestes exposicions després han estat itinerants per les biblioteques ebrenques i les escoles del territori.

- **Revalorització del teixit cultural com a activació econòmica**

- **Ruta literària clàssics ebrencs s. XX: Moncada, Bladé i Arbó:** projecte conjunt entre els ajuntaments de Mequinensa, Benissanet i Amposta, per promocionar els tres grans clàssics literaris ebrencs del passat segle XX. Els tres ajuntaments formen part de la Xarxa de Patrimoni Literari Català - Espais Escrits (www.espais-escrits.cat) com a centres patrimonials. La ruta inclou la visita als diferents municipis citats i centres d'interès com la Biblioteca Sebastià Juan Arbó, el Museu de Mequinensa-Jesús Moncada i la visita al Centre Cultural Artur Bladé de Benissanet. Aquesta iniciativa, única en l'àmbit de la literatura catalana, vol promocionar, a través dels textos dels seus escriptors més il·lustres, la terra, els costums i la gent del territori.

• Biblioteca formadora

- **Jornades per a famílies amb fills adolescents:** la Biblioteca Delta de l'Ebre de Deltebre des de fa set anys col·labora amb les jornades, organitzades des de l'Institut de Deltebre. La biblioteca elabora una guia amb lectures i altres recursos sobre la temàtica de cada xerrada perquè els pares puguin aprofundir en el tema amb informació pertinent. Aquestes guies es fan arribar a l'Institut, que les difon entre els assistents i es penjen a la web. El 2011 es van elaborar sis guies²⁷, entre elles: *Drogues i adolescència*, *Aprendre a ajudar-los a estudiar amb l'ordinador* o *Tècniques de diàleg amb els/les adolescents*.
- **Descobreix la teua ciutat:** programa educatiu organitzat per la Regidoria d'Ensenyament de l'Ajuntament de Tortosa i els Serveis Educatius del Departament d'Educació-Camp d'Aprenentatge de l'Ebre i el Centre de Recursos Pedagògics del Baix Ebre. D'abril a juny els alumnes de diferents escoles realitzen activitats

adreçades a donar a conèixer serveis i espais de la ciutat de Tortosa. La Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa hi participa formant part de l'itinerari a realitzar²⁸.

3.2.3 Biblioteca com a motor i/o focus de cultura del municipi

- A nivell cultural podem trobar moltes iniciatives en totes les biblioteques analitzades, però com a fet diferenciador podem assenyalar el rol de la biblioteca com a agent cultural del municipi. La funció d'agent cultural pot ser temporal o permanent. Generalment, la biblioteca assumeix un rol d'agent cultural municipal temporal, és a dir, la biblioteca coordina i/o gestiona activitats puntuals i que normalment serien liderades pels propis ajuntaments o regidories de cultura. Algunes de les iniciatives identificades són:
  - El **Premi de Narrativa Breu Ciutat d'Ampostà**, organitzat per la Biblioteca Comarcal d'Ampostà amb el suport de la Regidoria de Cultura del Ajuntament d'Ampostà. I les **Jornades de les Lletres Ebreques**, que reuneixen una seixantena d'autors, i on convergeixen teatre, poesia, taules rodones i actuacions musicals, amb un fil conductor o temàtica que canvia en cada edició.
  - En l'entrevista realitzada a Joana Serret, directora de la Biblioteca Comarcal d'Ampostà, comenta que tot començà quan Ampostà va ser nomenada Capital de Cultura, i se li demanà d'organitzar alguna activitat per celebrar-ho. A partir d'aquí, es decideix engegar una idea que feia molt de temps que s'estava gestant, les Jornades de les Lletres Ebreques: «La idea era donar a conèixer, 'posar cara' als llibres que sortien de les nostres terres, ja que fa set anys enrere no hi havia el boom literari ebrenc que hi ha ara, ni la integració amb la literatura catalana. I actualment són unes jornades

27. *Guies de lectura*. Deltebre: Biblioteca Municipal de Deltebre <<http://www.biblioteccaspublicas.es/generico/previsualizar.jsp?HEAarchivo=guias&IDSW=394&idsec=31&pw=0>> [25/06/2012].

28. «Descobreix la teua ciutat». Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Servei Educatiu del Baix Ebre: agora.xtec.cat/se-baixebre/intranet/index.php?module=pagines&func=display&pageid=44 [25/06/2012].

amb molt bona rebuda per part de la societat ampostina, i on participen diferents entitats socials i culturals del municipi», comenta la Joana.

Quant al rol de la biblioteca com agent o gestor cultural del municipi amb funció permanent, normalment aquesta funció és assumida quan així s'ha decidit per part dels òrgans de govern i/o perquè l'evolució de la biblioteca ha anat cap aquesta línia. Donem dos casos dels deu estudiats:

Biblioteca José Escudé Albesa de Santa Bàrbara (3.900 habitants). Com comenta el responsable de la biblioteca, és el centre de cultura del municipi, ja que la Regidoria de Cultura està ubicada a la biblioteca. Aquest fet fa que qualsevol iniciativa cultural sorgeixi de la biblioteca i sigui el focus cultural del municipi. A més a més, la biblioteca es troba ubicada a l'edifici del centre cultural on també hi ha el Punt d'Informació Juvenil Planer i l'Infocentre, cosa que fa que els usuaris puguin anar d'un espai a un altre depenent de les seves necessitats. La biblioteca treballa de manera interdepartamental amb altres regidories i la seva col·laboració conjunta depèn de les activitats que es realitzin. La biblioteca també fa un treball interinstitucional quan col·labora amb escoles i algunes associacions municipals com el Centre d'Estudis Planers, les Dones Planeres i l'Unió Musical.

Crònica: «La biblioteca com a gestor cultural de la població», de Pietat Subirats Ortiz. Directora de la Biblioteca Pública Trinitari Fabregat d'Alcanar.

La Biblioteca Pública Trinitari Fabregat d'Alcanar participa activament en les activitats culturals de la població i està integrada en la població com a un agent cultural més. La biblioteca forma part del Consell de Cultura de la població amb tasques principals com l'organització i difusió de les activitats a través de les xarxes socials i l'agenda cultural.

Com comença la nostra història? Les dues últimes legislatures han suposat un període molt important per al nostre equipament. Hem tingut la sort de tenir un regi-

dor/alcaldede que realment creu que la cultura és un pilar bàsic per a la formació de les persones. Coincidint amb un clima de bonança econòmica es va decidir portar a terme la remodelació de les dues biblioteques de què disposem a la població. Tot i el convenciment de la necessitat de tirar endavant els projectes, justificar la despesa i l'augment de personal, el personal de la biblioteca havia que assumir dos serveis municipals més: el Punt d'Informació Juvenil i el Consell de Cultura.

El nostre regidor considerava que la programació cultural del nostre poble havia d'estar consensuada pels diferents agents culturals, educatius i associatius d'Alcanar. Per tant, va crear el Consell de Cultura com a òrgan consultiu i de participació obert a tota la ciutadania. El Consell estava format pel regidor, el personal de la biblioteca i els voluntaris. Es feien reunions mensuals que servien per programar, donar a conèixer noves propostes i fer avaluació de les activitats realitzades. El paper del personal de la biblioteca en aquestes reunions d'una banda aporta les seves idees i és l'intermediari i l'organisme de contacte amb la regidoria de cultura. I de l'altra, se'ns va encarregar de gestionar l'agenda cultural del municipi i fer-ne difusió de les activitats.

Aquest paper de gestor cultural ha permès la col·laboració estreta amb altres regidories de l'ajuntament: Mitjans de comunicació, Immigració, Acció social i dona i Pla educatiu de l'entorn. I també ha permès d'altres col·laboracions amb entitats rellevants per al municipi com la Mancomunitat de la Taula del Sénia i els tres centres educatius de la nostra població.

El resultat de l'experiència ha estat molt bo, ja que s'ha reforçat la nostra visibilitat i col·laboració amb els diferents agents culturals i educatius de la nostra població. Com a conseqüència d'aquesta col·laboració s'han dut a terme més activitats amb associacions i particulars que d'una altra manera no hagués estat tan fàcil. I possiblement la programació que s'ha dut a terme sigui la més participativa i adequada a les necessitats i gustos de la societat de la nostra àrea d'influència.

...encara caldrà invertir esforços intel·lectuals per no esgotar ja les fórmules existents i per trobar-ne de noves.

Els trets que defineixen les biblioteques de les TTEE, en la meua opinió, són un reflex de la nostra societat i la nostra economia. I tot i que hem avançat molt, encara ens falten molts recursos, agents culturals o polítics que creïn opinió, debat, consciència de territori, orgull i col·laboració entre nosaltres.

4. Conclusions

L'anàlisi realitzada sobre les deu biblioteques ebrenques conclou amb dos punts fonamentals i interrelacionats: la importància del reconeixement de la biblioteca per part del municipi i/o recolzament per part dels òrgans de govern, i la importància de la col·laboració amb entitats del municipi (a part d'altres institucions públiques o interdepartamentals que s'inclourien ja en el primer punt). Sense aquets dos pilars fonamentals el funcionament de la biblioteca i la possibilitat d'oferir serveis de qualitat i l'accés universal al coneixement, l'educació, la cultura, etc. no seria possible.

©istockphoto/Gary Milner

Tot i que actualment no hi ha una afectació crítica que impedeixi el treball bibliotecari a causa de la crisi econòmica, si que s'espera un futur amb dificultats. En aquest sentit les solucions no són clares, però en alguns dels casos estudiats s'opta per la integració de serveis municipals (punts d'informació, oficines de turisme, telecentres, sales de formació, etc.) per tal d'evitar, principalment, duplicitats de personal i espais, alhora que es redueixen esforços i s'enriqueix el coneixement col·lectiu. El resultat d'aquesta acció integradora, en els casos estudiats que ja funcionen amb aquest model, és molt positiva i sostenible per al municipi. A través de les entrevistes i qüestionaris realitzats va sorgir també la idea, no generalitzada, que per fer front a la crisi les biblioteques podrien optar pel mecenatge; és, doncs, un punt de vista a tenir en compte en un futur.

Les biblioteques sempre s'han caracteritzat per la gestió i l'accés a la informació i al coneixement, i la seva difusió i comunicació. Totes les biblioteques de les TTEE compleixen aquestes funcions, però el suport que reben per part dels seus òrgans de govern és heterogeni, i tant per al desenvolupament de les biblioteques com pel seu equilibri i

futur, encara continuen essent necessàries les accions de promoció de la biblioteca amb dos objectius fonamentals:

1. Donar visibilitat a la biblioteca per captar l'interès i el suport del territori.
2. Cercar sinergies i interessos amb els òrgans de govern i altres entitats d'interès per fer més visible la biblioteca i que obtingui un major reconeixement com a part important del municipi en tota la seva extensió (educació, cultura, oci, etc.).

Els casos presentats mostren algunes de les fórmules que fan possible l'existència de les biblioteques amb recursos limitats, però encara caldrà invertir esforços intel·lectuals per no esgotar ja les fórmules existents i per trobar-ne de noves.

Finalment afegir, que tot i haver sectors que posen en dubte la necessitat de tenir biblioteques²⁹, en aquest article queda palès, un cop més, el paper fonamental de les biblioteques dins la vida cultural i social del municipi.

5. Bibliografia

BONET, I.; OMELLA, E., & VILAGROSA, E. «La biblioteca en el espacio público: proyectos de servicio bibliotecario más allá del equipamiento estable» [en línia]. En: *Pez de Plata*, Bibliotecas Públicas a la Vanguardia. Colectivo Pez de Plata, 2005. (Published) [Journal Article (On-line/Unpaginated)] <<http://hdl.handle.net/10760/7042>> [Consulta: 30/04/2012].

GÓMEZ-HERNÁNDEZ, J. A. *La previsible agudización de la crisis en las bibliotecas públicas durante 2012* <<http://www.thinkepi.net/la-previsible-agudizacion-de-la-crisis-en-las-bibliotecas-publicas-durante-2012>> [Consulta: 30/04/2012].

Manifiesto de la UNESCO en favor de las Bibliotecas Públicas. IFLA/UNESCO <http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman_es.html> [Consulta: 30/04/2012].

MARTÍN-GAVILÁN, C. *Temas de Biblioteconomía: Planificación de edificios de bibliotecas. Instalaciones y equipamientos. Preservación y conservación de materiales*, 2009. (Unpublished) [Other] <<http://hdl.handle.net/10760/1458>>1 [Consulta: 30/04/2012].

MARTÍNEZ-ILLA, S.; RENEDO i PUIG, C. «El Pla <3000 dins el PECCat: una oportunitat per a l'accés als serveis bibliotecaris en poblacions petites». Jornades Catalanes d'Informació i Documentació (Barcelona: 19 i 20 de març, 2010) <http://www.cobdc.org/jornades/12JCD/materials/comunicacions/RENEDO_pla_3000.pdf> [Consulta: 30/04/2012].

NIETO, J.; VILAGROSA, E. *Els nous estàndards de biblioteca pública de Catalunya (2008)* <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/Mapa%20Lectura/est%C3%A0ndards_catala.pdf>

OMELLA i CLAPAROLS, E.; PERMANYER i BASTARDAS, J.; REYES i CAMPS, L. «Los planes municipales de bibliotecas: contextualización y situación en Cataluña» [en línia]. En: *BiD*, núm. 8, juny 2002 <<http://www.ub.edu/bid/08omella2.htm>> [Consulta: 30/05/2012].

VILLOLDO GÓMEZ, F. J.; HERNÁNDEZ SÁNCHEZ, H.; ARROYO VÁZQUEZ, N.: *Bibliotecas y crisis económica (I). Las bibliotecas españolas en 2010* [en línia]. Peñaranda de Bracamonte: Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Departamento de Análisis y Estudios, 2012 <http://dae.fundaciongsr.com/blog_detalle.php?id=148>

29. «Un experto pide una normativa para blindar las bibliotecas públicas», *ABC.es*, 03/05/2012 <<http://www.abc.es/agencias/noticia.asp?noticia=1159541>>. Veure, també, les notícies publicades a noalprestamodepago.org [30/04/2012].